

GYERMEKBARÁT.

42. sz.

Pest aug. 21.

1862.

Megjelenik minden csütörtökön. Laptulajdonos: **A t a l a**. Fel. szerkesztő: **Szabó Richard**. Lakása: B. Sándorutca 16. sz.

Előfizetési díj: egy évre 5 ft., félévre 2 ft 50 kr., negyedévre 1 ft. 30 kr.
Előfizethetni **Emich Gusztáv** kiadónál, Barátok tere 7. sz.

Deák Ferencz levele egy ifjuhoz. *)

Vedd emlékül e könyvet atyádnak barátjától, a ki barátod neked is. — Vedd emlékül e sorokat, melyeket az élet könyvéből merítve, szeretet nyujt neked s őrizd kebledben azoknak tartalmát. Fejlődni kezd már ifjuságod virágzása, most vesd meg erkölcsi jövődnek alapját, te még nem ismered az életnek komoly gondjait, szülőidnek gyöngéd szeretete ápolva, intve, oktatta vezérli minden léptedet, s elsimitja pályád göröngyeit. Te még minden erőt, gondodat és idődet szived és lelked kifejlődésére fordíthatod, nem gátol abban semmi, csak akaratod erős és tiszta legyen, nem kell semmi más nehézséggel küzdened, mint a mit önmagad hanyagsága vagy könnyelműsége gördíthetnek elődbe. Igyekezzél legyőzni ezeket s használd erőteljes ifjuságod minden óráját, hogy munka és szorgalom által erőd, tehetségeid növekedjenek, s ha majd egykor az élet komoly pályáján önerődre szorulva küzdened kell a sors változékony szeszélyeivel, a kedvező szerencsének gyakran szédítő mámorában s a balsorsnak gyakran leverő csapásai között csüggedést nem ismerve, ingadozás nélkül járj a kötelességnek és erkölcsnek ösvényén. Szülőid a legbuzgóbb szeretetnek boldogító érzelmeivel csüggnék rajtad s te vagy egyik tárgya szép reményeiknek. Ne engedd, hogy ezen érzelmeik közé egykor keserűség is vegyüljön, ne engedd, hogy ezen szép remények egykor elenyészzenek; a szülők áldását nem azon szavak teszik, miket azok gyermekeik boldogságaért elmondanak naponkint, mert hisz azt hálátlan gyermek fölött is elmondhatja velök a szülői szeretet; hanem azon örömkönyek, miket a gyermek jó erkölcsi, szorgalma és jelessége fakasztanak a szülők szemeiből. A szülők átkát szintén nem szavak teszik, hanem a fájdalomnak azon keserű könnyei, miket gyermekeik erkölcstelensége okozott. Féljed ezen átkot s igyekezzél szülőidnek örömkönyekben kifakadó áldását megnyerni. Neveld és erősítsd kebledben a fiui szeretetnek tisztelettel párosult érzelmeit s tanuld meg, hogy arról semmi okért, semmi körülmények között s még az indulatnak fellobbanó hevében sem szabad megfélekedned. Két hatalmas érzést oltá szivedbe a természet: az igazságot és szeretetet, — ezek legyenek vezérsillagaid az életnek pályáján; ha ezeket követed, érjen bárminő sors, erkölcsileg sülyedni nem fogsz. Légy igazságos mindenk iránt, a magad hibáiról szigoruan, de a mások hiányairól kiméltöleg ítélj. A szeretet részvétét meg ne vond embertársaidtól soha,

*) E nagybecsű levelet a „Korunk“ után közöljük Nagy hazánkia husz év előtt írta azt egy barátja-fiának, midőn ennek egy könyvet küldött emlékül. S z e r k.

mert a ki másnak ártatlan örömein, szerencséjén örülni nem tud s a ki másnak szenvedéseit részvétlenséggel nehezíti, az nem érdemel, nem nyer szeretetet másoktól, mert a szeretet csak szeretésnek lehet jutalma. Támadnak majd önbizottságban hatalmas ellenségek, melyek az igazságnak és szeretetnek szivedbe oltott érzéseit elfojtani, vagy azokat egymástól elválasztva, balutakra vezetni törekednek, — s ezen hatalmas ellenségek az indulatok; de munka és erős akarat legyőzi ezeket is; — vigyázz, hogy szived és eszed indulatok rabja ne legyen, mert súlyos és veszélyes az ilyen rabság s leginkább meggyalázó. Kerüld a hiu elbizottságot s ha majd a sorsnak kedvezése néha talán társaid felett kiténtetne, soha se éreztesd velök azt, hanem szived és szereteted köztök maradjon. Használd a sorsnak adományait magad és embertársaid javára, de soha vissza ne élj azokkal ártatlanok kárára vagy boszantására. Őrizkedj a gúnynak és elmésségnek kétélű fegyverével érzékenyen megsérteni másokat, a biztató kaczagás, mely elmésségedet kíséri, csakhamar elhangzik; de az érzékenyen sértettnek keblében visszamarad a keserűség s hiúságod pillanatnyi diadalát másnak fájdalmán s elvesztett szeretetnek árán vásárolhatod meg. Kerüld az irigységet, másnak jelességei ösztönül szolgáljanak neked is nagyobb szorgalomra; — de boszankodni másnak szerencséjén s gyűlölni azokat, kiket elérni képes nem valál, oly mérges fekélye az emberi szívnek, melytől minden jó ember irtózik. — Az irigység önmagában hordja már büntetését, mert az irigynek minden öröme keserűséggel van vegyülve s őt magát az indulat közgyűlölségnek tárgyává teszi. Kerüld a könnyelműséget — magadnak és másoknak sokkal több és érzékenyebb kárt okozhatsz könnyelműségből, mint a mit utóbb a legjobb akaratallal is helyre hozni képes volnál. Ne űzz könnyelmű játékot a sors adományaival, magad érzéseivel, mások örömeivel s boldogságával. Időt, vagyont könnyelműleg ne vesztegess, mert a mit ezekből ifjúságodban megfontolás nélkül fecserélsz el, azt mint visszahozhatatlan veszteséget fogod fájlalni s talán megsiratni későbbi napjaidban. Kerüld a henyeséget s munkálatlan életet; ha ifjúságodban a munkát megszokod, életednek szebb örömeit s edesebb gyönyöreit a munkában fogod találni. Csak a munka fejt ki, csak az tartja fen a testnek és léleknek erejét, csak a munka tesz hasznossá magunk és polgártársainkra nézve. Sokat elnéznek, sokat megengednek az emberek annak, ki alacsony haszonlesés nélkül helyettök és érettök fárad. A munka egyik legszebb rendeltetése az embernek. És ha majd egykor testben és lélekben kifejlődve fellépsz az életnek komoly pályáján, ha majd a polgári kötelességnek szigorú szava tőled is munkát, erőt s fáradságot, talán életedet s a földi életnek minden örömeit, minden reményeit kívánta áldozatul: ne késlekedj, első és legszentebb legyen előtted a haza!

Deák Ferencz.

A tyúk és a farkasverem.

(Népmese.)

Egyszer egy kicsiny tyúk kapirgál, kapirgál,
Hát a házfedélről kövecs hull fejére;
Erre ugy megijjed, hogy elkezd szaladni.
„Tyúk koma, tyúk koma, hova oly sietve?”
Kérdi a kakas, de még neki sem áll meg.
Mind csak azt, azt kiáltja: „Jaj, jaj, jaj!”

Égszakadás, földindulás,
A fejemen egy koppanás,
Szaladj te is pajtás!
Szaladj te is pajtsá!"

Kakas is megijedt, együtt tart a tyúkkal,
S a mint így szaladnak, kérdi tőlök a nyúl :
„Hova, hova futtok?“ „Kérdezd meg a tyuktól,“
Ez pedig kiáltja : „Jaj, jaj, jaj!
Égszakadás, földindulás,
A fejemen egy koppanás,
Szaladj te is pajtás,
Szaladj te is pajtsá!"

A nyúl is megijed, s mindhárman együtt
A mint így szaladnak, kérdi tőlök az őz,
Azután a róka, végtére a farkas :
„Hova, hova futtok?“ „Kérdezd meg a tyuktól,“
Ez pedig kiáltja : „Jaj, jaj, jaj!
Éjszakadás, földindulás,
A fejemen egy koppanás,
Szaladj te is pajtás,
Szaladj te is pajtsá!"

Az őz is megijed, róka is megijed,
Farkas is megijed, hatan futnak együtt,
S elérnek estére rengeteg erdőbe ;
Ott is csak szaladnak tüskén, bokron, árkon,
Előre, előre, se látnak, se hallnak,
S mind a hat belé hull a farkasverembe.
De egyik sem bánja, nem kell már szaladni,
Legalább pihennek, elalusznak szépen.

Viradóra kelve, búra fordul kedvök,
Nem lehet kimenni ételmet keresni,
Ehetnék mindegyik, kiváltképp a farkas.
„Mondanék én egyet, kettő lesz belőle!“
Így beszél a farkas. „Halljuk!“ mond a róka.
„Bizony csak azt mondom : a kinek közöttünk
A neve legrútabb, együk meg ebédre.“
Mindegyik rá mondja : „Jó lesz biz az, jó lesz!“
Feláll hát a farkas s elkezd így itélni :
„Farkas-barkas az is szép,
Róka-bóka az is szép,
Özem-bözem az is szép,
Nyúlam-búlam az is szép,
Kakas-bakas az is szép,
Tyukom-búkom jaj de rút!"

Megették a tyúkot, de biz' meg se kottyant,
Elfűtta hát újra nótáját a farkas ;

Kakast is megették s elaludtak szépen.
 Viradóra kelve ismét csak busúlnak,
 Nem lehet kimenni, élelmet keresni.
 „Most is csak azt mondom — így beszél a farkas,
 Még egyszer azt mondom, a kinek közöttünk
 A neve legrútabb, együk meg ebédre.“
 Mindegyik rámondja ; „Jó lesz biz az, jó lesz,
 Feláll hát a farkas s elkezd így itélni :
 „Farkas-barkas az is szép,
 Róka-bókn az is szép,
 Özem-bözem az is szép,
 Nyúlam-búlam jaj de rút.“

Megették a nyúlat, másnap meg az özet,
 Földre heveredtek, elaludt a farkas,
 Nem alszik a róka, így is úgy is próbál,
 Jaj de nincs mit tenni, nem lehet kimenni,
 Fejét megvakarja, leereszti farkát,
 Gondolja magában : rám jön a sor holnap.
 Jobb lesz megelőzni valami szép módon,
 Azért még sötétben rákezdi a nótát :
 „Róka-bóka az is szép,
 Farkas-barkas jaj be rút !“
 Enné már a farkast, farkas is fölbred,
 „Nem ugy van a nóta, máskép van a nóta,
 Így van ez a nóta !“ S megette a rókát.

Egyedül a farkas a farkasveremben,
 Már hijában tudja legjobban a nótát,
 Kurta lett a nóta, elfogyott a nóta,
 De azért csak fujja, fujja orditozva,
 Reggel, este, éjjel, délre vacsorára,
 Mai nap is hallszik rengeteg erdőben.

G y u l a i P á l.

A kis zenész,

Zürichben egy barátságos külsejű ház kertté alakított udvarában egy rongyokba burkolt gyermek hegedült. Mintegy tizenegy éves lehetett s habár gyenge testalkata fiatalabbnak mutatta, de nagy, fekete szemének busongó tekintete, arcának komoly kifejezése még idősb kort árult el. — Kisded, naptól barnított alakján valami sajátos búskomolyság ömlött el s a mint kicsiny, száraz ujjait a hurokon billegtetve, melyek bánatos hangokat rezegtek, nem lehetett megilletődés nélkül nézni. A darab, melyet játszott, egyszerű olasz népdal volt, de ujjai alatt s játékanak kifejezése által az panaszdallá változott. Az egyszerű hangok tisztaságában s a beléjük lehelt érzelemben valami sajátosan megkapó volt s az ember akaratlanul több figyelmet szentelt a kis hegedűsre, kinél összeesett alakja s rongyos, kopott öltözeténél fogva ennyi tehetséget föl nem tételezett. A játéka által előidézett hatás leginkább a körülötte összecsoportozott gyermekeknél és egy fiatal asszonynál mutatkozott, ki a ház ajtajában állt s részvétellel hallgatta a szegény gyermek játékát.

A darab elhangzott, a kis hegedűs leereszté hegedűjét s várt az alalmazsnára.

— Lorenz, mondá a fiatal asszony egy az ajtó küszöbén ülő kis fiúhoz, hidd ide a kis zenészt.

Lorenz teljesíté a parancsot, de a kis hegedűs szomoruan rázta fejét; nem értette a nyelvet, melyen a meghívás hozzá intézve volt.

De a kis Lorenz megfogta a gyermek kezét s az ajtó felé huzta.

E mozdulat eléggé tolmácsolta a kis zenésznek, mit akar Lorenz. A mellette álló szekrényt, melyben fehér egérek voltak, fölvette s a gyermek után indult.

Az ajtóhoz érve, félretolta a szekrény fedelét s megmutatta a piros száju egérekét, mit a követő gyermekek meglátván, örömeiket hangos kitörésben nyilvánították. Az idegen gyermek meglegedetten nézte a gyermekek örömet.

— E kis fiu olasz, mondá a fiatal asszony, midőn a kis zenészt egy darabig szemlélte.

— Italiano, viszonzá a kis fiu örömtől sugárzó arczczal.

— Lorenz, mondá az asszony, ki anyja volt Lorenznek, hidd ide Giustinát!

Giustina olasz nő volt, kit Lange asszony, Lorenz anyja, nem régiben Olaszországból hozott magával, hogy Lorenz az olasz nyelvet megtanulja tőle.

— Giustina, mondá Langéné, kérdezze meg e kis fiutól honnét jő, kik szülői és oly szegények-e, hogy hegedüléssel kell keresnie élelmét?

Giustina beszédessé tette a kis fiut, ki nagyon megörült, hogy találkozott valaki, a kivel anyanyelvén szólhat.

Elbeszélte, hogy árva. Most valami Tebaldo nevezetű férfi tartja s az a hivatása, hogy naponkint hegedülnie s e kis egérekkel kell járnia s a mit a könyörületes emberektől kap, azt estenkint mindig át kell adnia urának. Tebaldo igen keményszívű ember, ki megveri, ha elegendő keresményt nem tud átadni. Már többször meg akart szökni tőle, de Tebaldo nagyon örökődik fölőtte s egyszerű, midőn a szökést megkísérettette, igen megkínította.

Langéné a legnagyobb részvétellel hallgatta Giustina tolmácsolását, a kis fiut a konyhába vezette és ételt adott neki, mert éhségről is panaszkodott. Az egészséges, virágzó külsejű gyermekek nagy érdekléssel nézték a jó étvágygyal falatozó kis zenészt, kin meglátszott, hogy már régen nem lakott jól.

Lange ur, ki tanár volt Zürichben, épen akkor érkezett haza, midőn a kis zenész falatozott.

— Micsoda vendégtek van? kérdezé nejétől barátságosan.

Neje fölvilágosítást adott a kis vendégről.

— Szeretném a kis fiut szánalmas helyzetéből kiragadni s magunknál tartani, végzé beszédét.

Lange tanár igen emberszerető férfi volt s nagy barátja a gyermekeknek. A gyermekek is igen szerették, ámbár szigorú, pontos, rendet követelő volt, de másrésről oly szeretetteljesen tudott bánni növendékeivel, hogy kiképeztetésük után csak nehezen tudtak megválni tőle. Több gyermeket is tartott házában, kiket messzevidékről hoztak hozzá a szülők, mert jóhíre elterjedt.

A tanár szeretetteljes szívében neje kívánsága viszhangra talált ugyan, de mégis megfontolta a dolgot. Házában egy gyermek élelmezése nem tett volna különbséget, de ki tudja, a kis zenész elhanyagolt állapotban nem lesz-e káros befolyással a többi gyermekekre s mindenekelőtt át fogja-e engedni gazdája, miután nem igen volt pénze, hogy megválthassa.

Mig a tanár gondolkozott, azalatt Giustina kérdezte a kis fiut, nem szeretne-e náluk maradni?

A kis fiut e kérdés leirhatlan öröme ragadta. Odaborult a tanár és tanárné lábaihoz és könnyes szemekkel kérte őket, fogadják magukhoz.

A tanár körülményesebb fölvilágosítást akarván magának szerezni, egyelőre a fiu visszatérését gazdájához szükségesnek látta. A kis zenész szomorodott szívvel vette föl egérkéit s hegedűjét hóna alá téve, elbagyá a vendégszerető házat.

A tanár, ki a fiutól Tebaldo lakását megtudta, először is egy jogtudó barátjához ment, kinek a gyermek helyzetét és az ő szándékát előadta. Ennek véleménye szerint, ha Tebaldo igényei a gyermekhez jogosak s jószántából a gyermeket nem akarja átadni, nem lehet tőle azt elvenni, de a dolog megvizsgálására kész volt segédkezet nyújtani s mindketten el is indultak azonnal Tebaldo lakását fölkeresni.

Epen este volt és Tebaldo hazatért. Midőn beléptek hozzá, Tebaldo nagy sietséggel rejtett valami csillogó tárgyakat az előtte nyitva álló nagy táskába, melyben mindenféle árucikkek voltak s oly zavarodást tanusított, hogy az a jogtudós előtt azonnal feltűnt. Mint villám futotta át ezt a gondolat, hogy Tebaldo nagyon gyanu egyéniség. Egész higgadsággal ment az ajtóhoz, a zárt ráfordította, a kulcsot kihuz a és zsebébe tette.

Tebaldót ez intézkedés annyira meglepte, hogy szólanul nézte az egész eljárást; hanem kevéssel azután oly remegés fogta el, hogy le kellett ülnie s miután a jogtudósnak hozzá intézett kérdéseire nagyon zavart s ellenmondásos feleleteket adott, nem volt kétség, hogy a gyanu alapos.

Tebaldót tehát befogták, vallatták s kisült, hogy Lorenzo, így nevezték a kis zenészt, lopott gyermek, de azt sehogy sem tudták belőle kicsikarni, hol s mikép jutott a gyermekhez. Az is kisült, hogy a táskájában talált tárgyak mind lopott holmik voltak. A törvényszék tehát elítélte és fogságba vetette. Az elkövetett bűn így találta meg jutalmát.

Lorenzo tehát a tanárhoz jutott, ki azonnal felszólítást intézett a lapokban az ismeretlen szülőkhöz, hogy a gyermek nála van és oktatásban részesül.

Elképzelhető Lorenzo öröme, midőn a tanár vendégszerető házában szíves bánásmódra, valódi szülői gondoskodásra és nevelésre talált, miket eddig évek hosszú során keresztül nélkülözött.

A derék tanár Lorenzo befogadását kis ünnepélyességgel akarta összekötni. A gyermekeket egybehitta s alkalmi beszédben intette, hogy kis társukkal szeretetteljesen bánjanak, ha netalán hibákat fedeznének föl benne, azokat el ne sajátítsák, hanem szoktassák el azoktól és emeljék őt magokhoz. „Mind-egyikötök segíthet engem,“ így végzé beszédét, „a nehéz, de jutalmazó munkában, egy lényt az emberi társaságnak visszaadni, ki talán különben elveszett volna.“

A kis seregnek e nyilatkozat hízelt. Mindegyik büszkének érezte magát, hogy a tanár egy nemes czélra hitta fel őket, melynek elérésére segédkezet nyújthatnak neki. Mindegyik azon törte fejét, mikép lehet az elhanyagolt kis fiúnak hasznára. Az egyik a tantárgyakban, a másik a viseletben, a harmadik a nyelvekben, a negyedik a rajzban készült őt oktatni.

Lorenzo ily elfogadás közt lépett a tanár házába, hol családtagul készültek őt tekinteni. Öröme, megindulása leirhatlan volt, mert a természet nemes sajátosságokkal ruházta föl. A gyermekek körül fogták és Lorenz, anyja engedelmeiből, mindjárt egy tisztességes öltözettel lepte meg. A könnyű fölfogásu

gyermek csakhamar megtanulta a ház szokásait, az illemes viseletet és a tantárgyakban is nem várt előmenetelt tett. De legkedvesebb tantárgya mindig a hegedű maradt, melyben a tanár, látván hajlamát s zenésztalentumát, kiváló gonddal oktatta.

Igy multak el hónapok és évek. Lorenzo gyámszülői örömeire és büszkeségére nevededett. Idejét kellőleg fölhasználta, ismereteket gyűjtött s valódi gyermeki hálával viseltetett jótevői iránt.

Egy reggel a tanár egy hirlapot tartva kezében, ment neje szobájába.

— Ujságot mondok, édesem! mondá örvendező arczczal.

— Mi az? kérdezte a tanárné.

— Leonardo mester egy holnapot fog tölteni grindelvaldi mezeilakán, minek igen örülök, mert Lorenzónkat hozzá szándékozom adni, hogy ittléte alatt a hegedűben gyakorolhossa magát.

Leonardo mester ugyanis világhírű zenész és mint oly férfi volt ismeretes, ki szívesen foglalkozik az oly ifjak tanításával, kiknél a zenére valódi hajlamot és tehetséget tapasztal. A tanár remélte, hogy Lorenzót különösen fölkarolja, mert zenetehetsége félreismerhetlen és már sorsánál fogva is a derék mester részvétét és készségét ki fogja vinni magának.

A tanárnak szokása volt minden évben növendékeivel Schweicz különböző vidékeit bejárni, mely alkalmakkal nemcsak a természet szépségeire s ritkaságaira, de a helyek történelmi s egyéb nevezetességeire is figyelmeztette őket. A főnnebbi hír következtében ez évben Bern felé akarta tanítványait vezetni, hogy utjában Grindelvaldban Leonardo mesterhez betérhessen és Lorenzót bemutassa.

— Holnap reggel indulunk gyermekek! mondá egyik délután a tanár a tágas udvarkertben mulatozó növendékeihez.

Nojszen lett lárma, rivalgás, öröm! Egész évben az utazásra várt mind-egyik, ezért volt szorgalmas, engedelmes, mert a ki rosszul viselte magát, az otthon maradt. Utazni, gyalog utazni pompás vidékeken, megmászni a hegyeket, találkozni az ugránczó zergékkel, a zugó patakokból kavicsokat szedni, egy egy majorba betérni s ott a frisen fejt meleg tejből nagyokat inni, lehet-e nagyobb boldogság?!

Többen aludni sem tudtak s még nem hajnalodott, midőn a kis utazó sereg, kis batyuját hátára kötve s kezében jó vastag kampós botot tartva, készen állt.

Csak Lorenzo volt szomorú. Ha Leonardo mester kész lesz őt tanításra magához venni, hosszabb időre fog szeretett gyámjától s a megszokott kedves háztól távol maradni. Ez nagyon elbúsította.

— Igérd meg Lorenzo, mondá a tanárné a bucsuzús végperceiben, hogy távol tőlem is becsületes ember fogsz maradni.

— Igérem, felelt Lorenzo könyek közt.

— No az Isten vezéreljen! mondá a tanárné szintén kön ezve. Édes férjem, fiúk, Isten veletek!

— Hurrah! kiáltott a kis csapat és lengő léptekkel indultak a zürichi tó felé, honnét egy gözösön valának a tulpartra menendők.

N—ből.

(Vége következik.)

K i s i k o l a,

a kicsinyek számára, de a nagyobbaknak is hasznos emlékeztető.

Átalános földrajz.

Ázsia.

Afghanistan.

Területe 12,000 □ mértföld 10 millió lakossal, kik nemzetiségökre nézve afghanok, tadschik, mahomedanok, örmények és zsidók. Egyes törzsök közt van felosztva, de a kabuli schah kisebb nagyobb mértékben mégis főuralmat

A boldog család.

Lásd a szöveget a 668-dik oldalon.

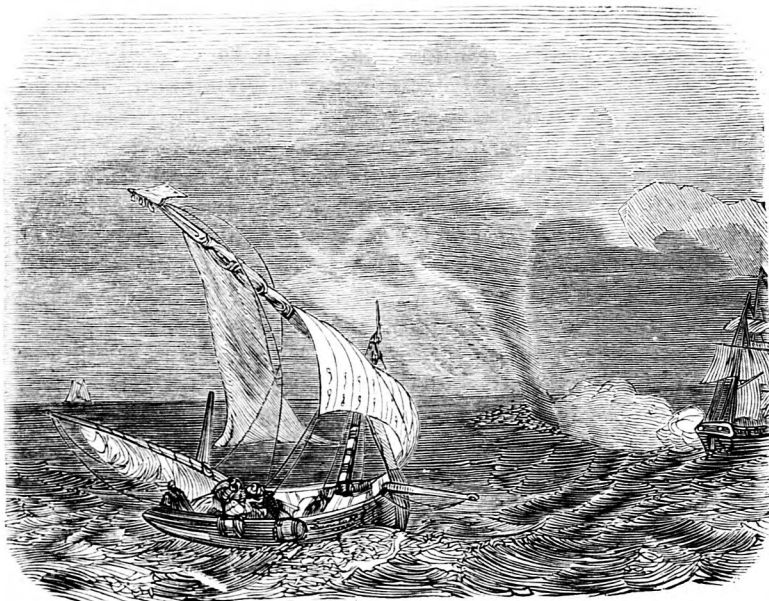
gyakorol valamennyi fölött. Fővárosa K a b u l a hasonló folyó mellett. Nevezetes városok : K a n d a h e r az ázsiai városok egyik legszebbike ; H e r a t a leggyönyörűbb vidéken, melyet gazdag gyümölcsösök, virágkertek, szőlők, gabnaföldek, erdők tesznek széppé, honnét e várost így is nevezik : „százezer kert városa.“ Itt készítik a leghíresebb rózsavizet.

H a z a i f ő l d r a j z.

Tiszántúli kerület.

Mármárosmegye.

Területe 179 □ mértföld. Lakói száma 177,000, kiknek nagyobb része orosz és oláh. Határai Galiczia, Bukovina, Erdély, Bereg-, Szatmár- és Ugo-csamesgyék. A megye főfolyója a T i s z a, mely itt ered. Az éghajlat zordonsága miatt nem igen termékeny. Főkinese sóbányáiban van. Ásványos vizei közül híres a suliguli. Nevezetes helyei: Mármáros-Sziget a megye szék-

A v i z t ő l e s é r.

Lásd a szöveget az 670-ik oldalon.

helye, jeles ref. főtanodával. H u s z t régi omladozó várral. B o r s a, hol 1272-ben az országból kivonuló tatárokat keményen megverték. A k n a - S u g a t a g, R ó n a s z é k, K e r e k h e g y sóbányákkal. B u d f a l u aranybányával.

Emlékeztető vers.

Mármáros rideg föld, de dús hegye, bércze;
Sok erdeje, sója, ásványvize, érce;
Itt leled Szigetet, itt Huszt régi várát,
Híres Suliguli itten önti árját.

(Szász Károly után.)

Világtörténelem.

[J kor : 1492-től 1789-ig vagyis Amerika felfedezésétől a francia forradalomig.]

Oroszország.

Oroszország II-ik Vasilievitsch Iwan alatt kezdett tekintélyre emelkedni. A katonai dolgokban lényeges javításokat hozott be, az ipart pártolta, a kereskedelmet előmozdította és az ország határait terjesztette. Kegyetlen, de éles eszű, határozott és mély belátású fejedelem volt. Iwan fia I-ső Teodor gyengébben vezette az országlást. Alig tudott a svédeknek és lengyeleknek ellenállni. Benne halt ki a Rurik-ok uralkodóháza. Teodor után a kétséges örökösödés nagy zavarokat idézett elő, melyek az országot tehetetlenségbe döntötték, míg a pártfőnökök Feodorovitsch Romanow Mihály czárrá lett választásában megegyeztek, (1613.) A Romanowok két századig uralkodtak Oroszországban s többnyire eszes, erélyes uralkodók voltak. Mihály utóda fia, Alexei volt, ki atyja eszéles nyomdokait követte. Ez után következett III-ik Feodor, ez után I. Péter, kit a történelem „nagy” melléknévvel tisztelt meg. I. Péter tette Oroszországot igazán nagygyá. A katonai uralmat eltörülte, új ezredeket alkotott, az országlási rendszert tetemesen megváltoztatta és Oroszország nagyságának, hatalmának alapkövét ő tette le. Utóda I-ő Katalin volt, ki a tudományok akademiáját létre hozta ugyan, de az a népnevelésre kevés befolyást gyakorlott. Katalin utóda II-ik Péter lett, ki alatt belviszályok támadtak s az uralkodást Iwanowna Annának volt kénytelen átengedni, ki az előbbi alkotmányt visszaállította s különösen a kereskedelmet Perzsiáig és Chináig kiterjesztette. Anna halála után II-ik Iwan lett uralkodó, de kiskorú levén, anyja uralkodott helyette. E közben Erzsébet, I-ső Péter leánya részére összeesküvés keletkezett, mely sikerült is és Erzsébet lett czárnő, ki a katonaság és szépművészetek nagy pártolója volt. Utóda III-ik Péter erőszakos halállal mult ki. II-ik Katalin uralkodásával Oroszország történelmének új korszaka kezdődik. Oroszország tekintélye óriás léptekkel haladt előre. Az ország határainak terjesztésére, a tudományos és művészeti intézetek emelésére, a tengeri és szárazföldi katonai erő gyarapítására fordította minden gondját és kívül belül nagy és hatalmas lön Oroszország.

Hazai történelem.

Negyedik korszak. A Habsburg-házból származott királyok 1526—1862.

III. és IV. Ferdinand királyok,

uralkodtak 1637—1657=20 évig.

III. Ferdinand harcot örökölt atyjától, de türelmes és szelid természeténél fogva a vallásháborukat meg akarta szüntetni, mire kevés kilátása volt ugyan, miután a kül- s belföldi protestansok fővezére, a vitéz svéd király, Gustáv Adolf a katolikus fejedelmeket több csatában keményen megverte. Protestans hazánkfiai mellett Rákóczy György fogott fegyvert, ki a svédekkel szövetségben, az ország északi részét elfoglalta és a prot. rendektől Magyarország királyának kiáltatott ki. Ferdinand békével kínálta meg Rákóczyt, ki megunván a költséges hadviselést, jó feltételek mellett azt elfogadta. Így kötött meg a linczi békekötés 1645-ben, mely által a protestansok ismét teljes és szabad vallásgyakorlatot nyertek. A linczi békekötésre következett

1538-ban a vestfaliai békekötés, mely a protestánsok szabad vallásgyakorlatát Németországban is biztosítván, a harmincz esztendeig tartó valláshorúknak véget vetett. Ferdinand ezután hasonnevű fiát megkoronázta, de ez még atyja életében meghalt. IV. Ferdinand kora halála után a magyarok Ferdinand második fiát, Leopoldot, választották utódjaul. III-ik Ferdinand 1657-ben halt meg.

Emlékeztető vers.

Harmadik Ferdinand végzi be a harezot,
Mely a vallásügyért harmincz évig tartott.
Rákóczyval Linzban köte békességet,
Fia még előre ére kora véget.

(Szász Károly után.)

Pénzisme.

Eredetileg még pénz nem létezvén, az üzlet az emberek közt a tárgyak kicserélésében állt. Azonban részint a növekedő szükségletek különfélesége, részint a ki és becsértelt cikkek küldözgetésével összekötött kényelmetlenségek már korán meggyőzték az embereket a cserekereskedés hiányairól s módokról gondolkoztak, mikép lehetne a különböző anyagok értékesítésére nézve valami becsmértéket feltalálni. Hosszu kísérletek után végre rájöttek, hogy a fémekből lehet ily közvetítő eszközöket készíteni, melyek különös megállapodás után a vett s eladott tárgyak értékével azonosak. A fémek közül különösen az arany és ezüst bírnak saját becsesél, a forgalomban nem oly könnyen kopnak el, következőleg mindazon igénynek megfelelnek, melyek az emberek szükségletei tárgyainak becsmértékétől követelhetők.

E fémekből tehát meghatározott alakú s nagyságu darabokat készítettek, ellátták bizonyos lenyomattal, mely azok becsét meghatározta, kezességet vállaltak érette és elnevezték p é n z e k n e k.

Valamely vert pénz értéke azon anyagtól függ, melyből készítik, továbbá ezen anyag súlyától és finomságától. Az arany és ezüst pénzek általánosan elismert becsűiek. A rézpénzeket csak egyes országokban használják, a fizetések alkalmával felmerülő kisebb különbségek kiegyenlítésére.

A vert pénzeken kívül vannak még k é p z e l e t i p é n z e k, melyek szerint a tárgyaknak, sőt a vert pénzeknek is értéke meg szokott határozhatni. Ilyenek a b a n k j e g y e k, Angolországban a s t e r l i n g e k, hol csak 1816. óta vernek aranyban épen egy font értékű sterlingeket.

Nálunk azelőtt forintok, garasok, krajczárok és fillérek szerint számítottak és pedig konvencziós pénzben. Egy forint tett 20 garast, 60 krajczárt. Egy garasban volt három krajczár.

Vert pénzeink voltak: a) a r a n y p é n z e k: egy arany tett 4 ft 30 krt; egy duplaarany tett 9 ftot; egy souverend'or 13 ft. 20 kr; félsoverendor 6 ft 40 krt. b) e z ü s t p é n z e k: egy koronás tallér 2 ft 12 krt; féltallér 1 ft 6 krt; egy species-tallér 2 ft; félspecies 1 ft; egy scudo 2 ft; félscudo 1 ft; voltak azután még huszasok, tízesek, hatosok, ötösök és garasosok. c) r é z p é n z e k; két, egy, fél és negyed krajczárosok.

Azonban 1858. nov. 1-től kezdve új számítás hozatott be, mely szerint egy forint nem 60, hanem 100 új krajczárból áll s az új pénz nem konvencziós pénz, hanem o s z t r á k é r t é k ű n e k neveztetett el.

A főnebb említett aranypénzek a forgalomban meghagyattak, de ósztrák érték szerint számítatnak. Az ezüst pénzek közül a huszasok, tizesek s koronás tallérok nem veretnek. A hatosok 10 kr értékkel bírnak. 2 darab réz krajczáros értéke = 3 uj krajczár.

Papírpénzek közül vannak 10 krajczárosok 1, 5, 10, 100 és 1000 forintosok.

Más alkalommal a külföldi ismertebb pénzeket ismertetjük meg.

(*Mocsnik után.*)

Természetrajzi képek.

A rák, héjancz.

Lassu folyó- és mocsárban
Lakik a rák télben nyárban,
Teste héjjal van fedezve,
Feketezöldre színeztve.
Ollós a két első lába,
Mely védfegyver lyuk várába.
És ha eltörik ollója,
A természet kipótolja.
Rovar-féle az étele,
Ha jár, hát jár hátra fele.
A husa kedves eledel;
Azon hóban, melyben nincs r.

A keresztes pók, pankány.

Az ólakban és csűrökben
S elhagyott épületekben.
Szokott a pók szállásolni,
Rovarokat ostromolni. —
A keresztpók potrohát
Fehér szín kereszt futja át,
Mátsutt teste rozsdá barna,
Mintha csak kormot vakarna.
Nagyon szeret ragadozni,
Szegény légynek bajt okozni.
Hanem van is ellensége,
Majom, madár és brekege, *)
A hálója jó gyógyszernek
A szegény beteg embernek.

*) Béka.

A giliszta, féreg.

A föld belső lakossának,
Tudniillik a gilisztának,
Teste gyűrűzött s oldalán
Serte avagy szőr van talán.
Teste összehuzódása
Által vagy on a járása.
Az különös — csodáztatik —
Hogy ha két felé vágatik :
Belőle lesz két új állat,
Mely lakozik a föld alatt.
Sok állatnak eledele :
Tyúk, vakandok élnek vele ;
Azon kívül horgászásnál
Jó csalétek a pajtásnál.

A körtefa.

Gyümölcsfáinknak egyike
Majd hogy nem a legszebbike
A körtefa, mely jó földbe'
Nagyra nő s öltözik zöldbe.
Fejérszínü virága van
Piezi körte lakik abban.
De a mely megnő idővel,
Jót tesz az öt tenyésztővel.
A ki éretlenül eszi
Önmagát beteggé teszi ;
De megérve már jó, kedves,
Színe sárgás, íze édes.
A fája ha kivágatik,
Eszközöknek csináltatik.

Horkai bácsi.

A háziállatok.

Midőn az emberek a vándorló pásztoréttel fölthagytak s mint földművesek letelepedtek, számos állatot szoktattak magukhoz, melyek részint segítségükre, részint élelmükre, részint időtöltésükre szolgáltak. Így keletkeztek a háziállatok. A ló, tehén és ökör huzta az ekét; tejet, vaját és húst adtak élel-

mére, bört ruházatára. A juh és kecske hasonló szolgálatot tett neki, a kutya őrizte nyáját és gunyhóját. A szárnyas állatoknak szintén nagy hasznát vette. A tyukok és ludak tojást, hust és tollat adtak, míg az éneklő madarak gyönyörködtették, mások meg a ház ékességükül szolgáltak. Nem minden országban és vidéken látjuk ugyanazon háziállatokat; másokat tart az északi, másokat a keleti vagy a déli ember. Míg a lappok a nyargonczt és kutyát tartják legnagyobb becsben, addig az arab lovában és tevéjében gyönyörködik, az indus az elefántot iparkodik megszelidíteni, É-Amerika magaslatain pedig a láma áll az emberek szolgálatában.

Az ember nem mindig hálás háziállatai iránt. Fölénye fölöttük, valamint az állatok szelidsége, gyakran ragadják bántalmazásukra. Az állatkinzás rossz szívre és nagy nyerseségre mutat. Ki az állatok fájdalmát tekintetbe nem veszi, vagy szándékosan nagyobbítja, az az emberek iránt is kegyetlen.

Az állatkinzás az első lépés a szeretetlenségre embertársaink iránt. Tanúsítja ezt a történelem. Don Carlos spanyol herceg, ki később atyja, II-ik Fülöp élete ellen törekedett, ifju korában az állatok kinzásában gyönyörködött. A kegyetlen Domitián császár gyermekeveitől kezdve kinozta a háziállatokat. Innét már a régibb kor műveltebb népei büntetést szabtak az állatkinzásra. Így például Athénében egy gyermeket megbüntettek, mert egy állat szeméit kiszúrta.

Ki mélyebb pillantást vet az állatvilágba s az állatok tetteit figyelemmel kíséri, az el fogja ismerni, hogy az állatoknak szintén van lelke és érzése, épen úgy, mint az embernek, csak hogy az ember lelke magasztsob és általa közelebb áll az Istenhez.

Az állat lelke érzékeiben nyilatkozik, és érzékeszközeinek benyomásai szerint cselekszik. Valamint mi emberek érzékeink segélyével észlelődéseket teszünk, melyek által lelkünkben képek keletkeznek, melyeket képzelődésnek nevezünk: úgy van ez állatoknál is, csak hogy az állatok képzelődése homályos, mert ámbár a tárgyakat meg tudják különböztetni, fogalmuk a tárgyak felől mégis homályos, mert a tárgyak természetét, alkatrészeit s ismertető jeleit nem tudják átérteni, fölfogni s megkülönböztetni. És ebben rejlik leginkább a különbség az ember szelleme és az állat lelke között. De hogy bizonyos, csak a lélekből eredhető sajátságokat el nem vitázhatunk tőlök, az kétséget sem szenved. Az állatok sokat észre vesznek önmaguktól, de sokat megis tanulnak, emlékeznek és a tárgyakra vonatkozó érzésüket nyilvánítják, sőt a megfontolás bizonyos fokát sem tagadhatjuk meg tőlük.

Az érzést tőlük megtagadni épen esztelenség volna. Nem azt az érzést értjük itt, mely őket örömmük, fájdalmuk nyilvánítására készíti, hanem azt a nemesebb, ugyszólván szellemiebb érzést, mely nem az állati test szervezetével közös, hanem a lélek működéséből származik. Példaul a kutya, ló, elefánt hűsége, sőt még az oroszlán hálája nem bizonyítja-e eléggé, hogy az állatban is van valami nemesb rész a pusztá ösztönnél.

És ha így elképzeljük az állatok ragaszkodását az emberekhez, hűségüket, hálájukat irántuk, ha például a hangyák s méhek szorgalmát, a macskák tisztaságát, a bárányok türelmét, a galambok szelidségét tekintjük s a tulajdonokat az emberek legnemesb tulajdonaival: a hűséggel, hálával, részvétellel, stb. összehasonlítjuk, sőt ha látjuk, hogy egynémely állatban több szeretet, ragaszkodás és hűség van, mint sok emberben: lehetetlen, hogy az állatoktól a lelket megtagadjuk, lehetetlen, hogy őket oktalanul kinozzuk.

A vitzölesér.

A vitzölesér a természet legnagyobb és legborzasztóbb játékainak egyike, legtöbbnyire a tengeren (a Balatonon is) oly szárazföld közelében fordul elő, hol ellenkező szelek és változó légmérséklet uralkodnak, például Afrika nyugati partjain, az egyenlítő közelében. Itt gyakran és nagyobb kiterjedésben fordul elő, mint másutt az Oczeánon, de a közép- s veres tengeren is előfordul. Forster, a híres világutazó, egy vitzölesér elő- és utóeseményeit eképen írja le.

„Egy viharos éj után reggel majdnem rögtön szélesend állt be. Nehány felhő kerekedett az égen s bizonyos távolságra a száraz földön eső hullott. Nemsokára azután a tenger tükrén fehér folt támadt, melyből egy vékony oszlop emelkedett ki, mely egy a felhőkből ereszkedő másik oszloppal érintkezett. Erre hasonló módon még három oszlop keletkezett, melyek egyike $\frac{3}{4}$ német mértföldnyire lehetett hajónktól. Ez oszlop átmérője a tenger fölületén 70—80 ölnyi lehetett; a tenger azon a helyen földuzzadt s permetező, esőalaku gőz emelkedett a magasba. Az oszlop felső része, mely a felhőkkel volt kapcsolatban, szintén vastagabb átmérőjű volt, mint a középen, hol 2—3 láb szélesnek látszott. Az oszlopokban a víz csigaalakban tekerődött fölfelé, de néha üres töléseeknek is látszottak s az oszlopok belseje üres csökkint tündek fel. Azáltal, hogy a felhők a tengeren fekvő oszlopokkal nem egyenlő sebességgel haladtak előre, az oszlopok rézsutos irányt kaptak s minél inkább közeledtek a hajóhoz, a tenger annál inkább hullámzott. Az oszlopok tartama különböző volt. Egyszersmind határozatlan irányu szelet is éreztünk s olyan zúgást hallottunk, milyen a vízuhatagé és néhány jégzemek hullottak a hajó fedélzetére; esett s villámlott is, de égdörgés nem volt.“

E jelenet alatt többnyire szélesend uralkodik, mi a hajósokat akadályozza a veszély kikerülésében. Az egyedüli eszköz, mit a veszély eltávolítására tehetnek az, hogy a vitzölesért megsemmisíteni iparkodnak, mielőtt a hajót elérnék. E végett a töléseket ágyuzzák, mi légrázkodást okoz s a tenger fenekére süllyed. Ha az ágyuzás hatás nélkül marad, akkor a vitzölesér mindinkább közeledik a hajóhoz. Ekkor a hajósok elrejtőznek s minden ajtót, nyilást eltortlaszolnak. Egyébiránt nem kell hinni, hogy így minden veszélyen túl vannak. A nagyobb hajók nem igen forognak veszélyben ugyan, mert a töléselek a hajó közelében rájuk ható vonzerő következtében többnyire szétpattannak és súlyegyenüket elvesztik, midőn a hajókba ütődnek, de a kisebb hajókat a fölkapargó víz megragadja, és ha főkép a vitorlák kifeszítve maradtak, fölkapja s jó nagy távolságra tovahajítja. Néha a nagy hajókat is féloldalra fekteti s árboczaikat s vitorlarudjaikat széttöri.

A vitzölesér néha száraz földön is látható. Nehány év előtt egy forró júniusi napon Trier környékén láttak egyet. Záporeső volt s az ég sötét felhőkkel bevonva. Egyszerre egy lefüggő terhes felhőből valami világos, füstalaku tömeg ereszkedett le, mely nagy sebességgel örvényezett, tovakanyarodott és nagy pusztítást vitt véghez, míg végre a M o s e l-be rohant, hol a vizet magasra fölkaparta. Innét hasonló sebességgel rohant tova, mindent elpusztított, mit utjában talált, végre nagy dörgéssel szétpattant.

(„*Schilderungen des Weltgebäudes und seiner Wunder.*

Nevezetes emberek csarnoka.

XVIII.

Lord Byron.

Gordon Noel György, lord Byron atyai részről oly családból származott, melynek törzsfája „hódító Vilmos“ koráig fölvihető, anyai részről a skót királycsaláddal volt rokonságban. Született 1788-ik januar 22-én.

Zilált anyagi körülmények kényszeríték a drága Londonból az olesó Aberdeen-be Skótországra költözködni, hol a kis György elhanyagolva atyjától, elkényeztetve anyjától, első gyermekéveit tölté. Már akkor mutatkozott a természettől heves, a nevelés által félrevezetett jelleme, mely később keserű, embergyülölő költészetében egészen kitört.

Midőn egykor dajkája korholta, hogy új ruháját beszennyezte, „hallgatótag düh“ lepte meg, mint ő maga nevezi, ruháját két kezébe fogta, végigszakította s korholójával daczolva, makacsán állt meg.

Véletlenül születése óta lábajban szenvedett, mely sok alkalmatlanság és fájdalom forrása volt. A beteg lábat meggyógyították ugyan, de biczegése megmaradt. Ha gépbe vagy kötelékbe szoritották lábát, a hű dajka a kis beteget sokszor álomba dalolta, vagy meséket s történeteket beszélt neki, melyek őt, mint a legtöbb gyermeket, gyönyörködtették. A dajka zsoltárookra is tanítá, melyek által korábban megismerte a sz. írást, mint az más gyermekeknél történni szokott s a könyvek könyvének olvasása oly szükségessé vált előtte, hogy 1821-ban Murray könyvárusának írt, hogy első alkalommal bibliát küldjön neki. „El ne feledje ön,“ írta, „mert e könyv nekem nélkülözhetlen.“

Az ifju Byront öt éves korában az aberdeeni iskolába küldték, hol az olvasandót hamarébb tanulta meg könyv nélkül, mint a betűket megismerte. Az iskolai tanulmányokban igen lassan haladt, de annál inkább kitüntette magát mindenféle testgyakorlatokban, és midőn 1796 ban anyja a skót felvidékre költözködött vele, a hegyi levegő jótékonyan hatott egészségére. A várak szemlélete kétségkívül sokat tett az ifju lelkében szunnyadó költészet csirái kifejtésére.

Habár az ifju Byronnak kevés kilátása volt ősei cziméhez, miután az akkor még életben levő nagybátyjának volt egy unokája, anyja mégis azon erős hitben élt, hogy fia nemcsak lord, de nagy ember is leszen. A remény elég gyorsan teljesült.

Lord Byron azon unokája s nemsokára maga a lord is meghalt és Byron György örököse lön a rangnak és birtoknak. Midőn a váratlan örömhirt a gyermek megtudta, anyjához futott s kérdezte, hogy vesz-e észre különbséget rajta, mióta lorddá lett, mert ő nem vesz észre semmit.

Ha a fiu csak tíz évvel később lett volna „urrá“ s neveltetése csak némileg lett volna következetes, minden nemes és nagy iránti lelkesültségénél fogva erkölcsileg is nagy ember vált volna belőle, költészete nemesebb, igazabb, tisztább és enyhítőbb kifejezést nyert volna, de most rögtön oly fény környezett személyét, mely büszkeségét és akaratosságát fokozta, a gyenge anya kártékonyan hatott fia jellemfejlődésére és senki sem volt, a ki a gyermekkel szembe szállt.

Tanulmányait Londonban, Harrowban és Cambridgében folytatta, gyakran félbeszakítva beteges lába hosszas gyógykísérletei, saját türelmetlensége

és makacskodásai által. Tanítóinak elégtelenségére daczosan haladt a maga útján, a classicusokat és számtani tudományokat elhanyagolta, de annál inkább gyakorolta magát a vívásban, lövésben, uszásban, lovaglásban és az újabb angol költők megismerésében. Maga is irt költeményeket. Első költeményét „a természet imájá-t“ 1806-ban, tehát 19 éves korában írta. Költeményeinek első gyűjteménye 1807-ben jelent meg. A criticusok kíméletlenül megtámadták. Byron büszkesége lelke mélyeig lön megsértve, dicsvágya fájdalmasan lealázva és első felindulásában egy keserű satyrát irt a kritikásokra, kiken megboszulta magát, de e mellett sok derék férfit megtámadt. Érettebb megfontolás után megbánta, hogy oly nemtelen boszu által lealacsonyította magát.

Miután kastélya gót csarnokait megunta, elhatározta Görögországba utazni. Barátja H o b h o u s e, egy igen művelt férfi, követte. Először Portugalba, onnét Albaniába mentek. Athenben 10 hétig időztek, honnét Smyrnába, Kis-Azsiába folytatták utjokat, hol Byron Homerrel kezében járta be Trója classicus vidékeit. Konstantinápoly felé tett utjokban, a Dardanellákhoz érve, azon vakmerő kísérletet tette, hogy Sestosból Abidosba átúszott. Utazásából visszavakmerő kiadta „Harold zarándoklása“ czimű híres munkáját. Ennek hatása vilámszerű volt, költői hite meg lön alapítva, ő maga mondja: „egy reggel fölébredtem és úgy találtam, hogy híres vagyok.“

De nem jutott osztályrészül, hogy hírét honában csendesen élvezhesse. Szerencsétlen házassága, roncsolt vagyoni helyzete végkép elkésérik kedélyét. Az utazásban keresett szórakozást és enyhét. Sötét nehezettel és komor melabúval tekintett vissza ifjúsága honára. Ellenséges keserű érzelmei hazája és az egész emberiség iránt költeményeiben eléggé ki vannak fejezve. Legnevezetesebb a „Manfred“, „Parisina“, „az abydosi menyasszony“, „Corsar“ stb. Utolsó utazását ismét Görögországba tette és arra határozta magát, hogy minden vagyonát és tehetségét Görögország fölszabadítására szenteli. Egy ilyen vezetéses férfi megérkezése a görögök között nagy figyelmet gerjesztett, örömteljes lelkesedéssel fogadták, a várak ágyúi dörögtek üdvözlétre, az ország főméltóságai, katonaság és polgárok kísérték lakására, de mind e diadal elkéséredett kedélyét és roncsolt egészségét helyre nem állította. Egy meghülés siettette végét és 1823-ik april 18-án este 6 órakor mondá ez utolsó szavait: „most aludni akarok menni.“ Másnap reggel meghalt. Egész Görögország gyászolt, hulláját Angliába vitték s hamvai ősei sirboltjában pihennek.

Lord Byront idegzetes, szünet nélkül kinzó dicsvágya emésztette föl, a nélkül, hogy a gyakorlati élet erkölcsi támpontját föltalálta volna.

Egy ily féktelen képzelődő tehetség, egy ily forró, tuláradó érzés, összekötve egy épen oly heves mint ingatag, az első nevelés által balul irányzott akaraterevel és ily égető szomj kitüntetés után, egy önmagát kielégítő összehangzó életet elő nem idézhettek.

Nem mulaszthattuk el, hogy e nagy férfival meg ne ismertessünk beneteket, a nélkül, hogy árnyoldalait elhallgattuk volna, melyek fényoldalaival vannak összevegyítve. Legközelebbi számaink egyikében tulkomor és túlkeserű, de nagyszerű költeményeinek egyikével ismertettünk meg s még néhányal megismertettünk, fény és árnyoldalait leleplezve, hogy ítélőtehetségeteket élesítsük és irányozzuk.

(Grube biographische Bilder.)

ra
bb
-
a
ő
k.
va
ta
an

ba
oa,
is-
si-
on
za-
ril-
éb-

se.
ét.
né-
ája
ne-
stb.
in-
n :
öm-
zág
ke-
ülés
ait :
zág

l, a

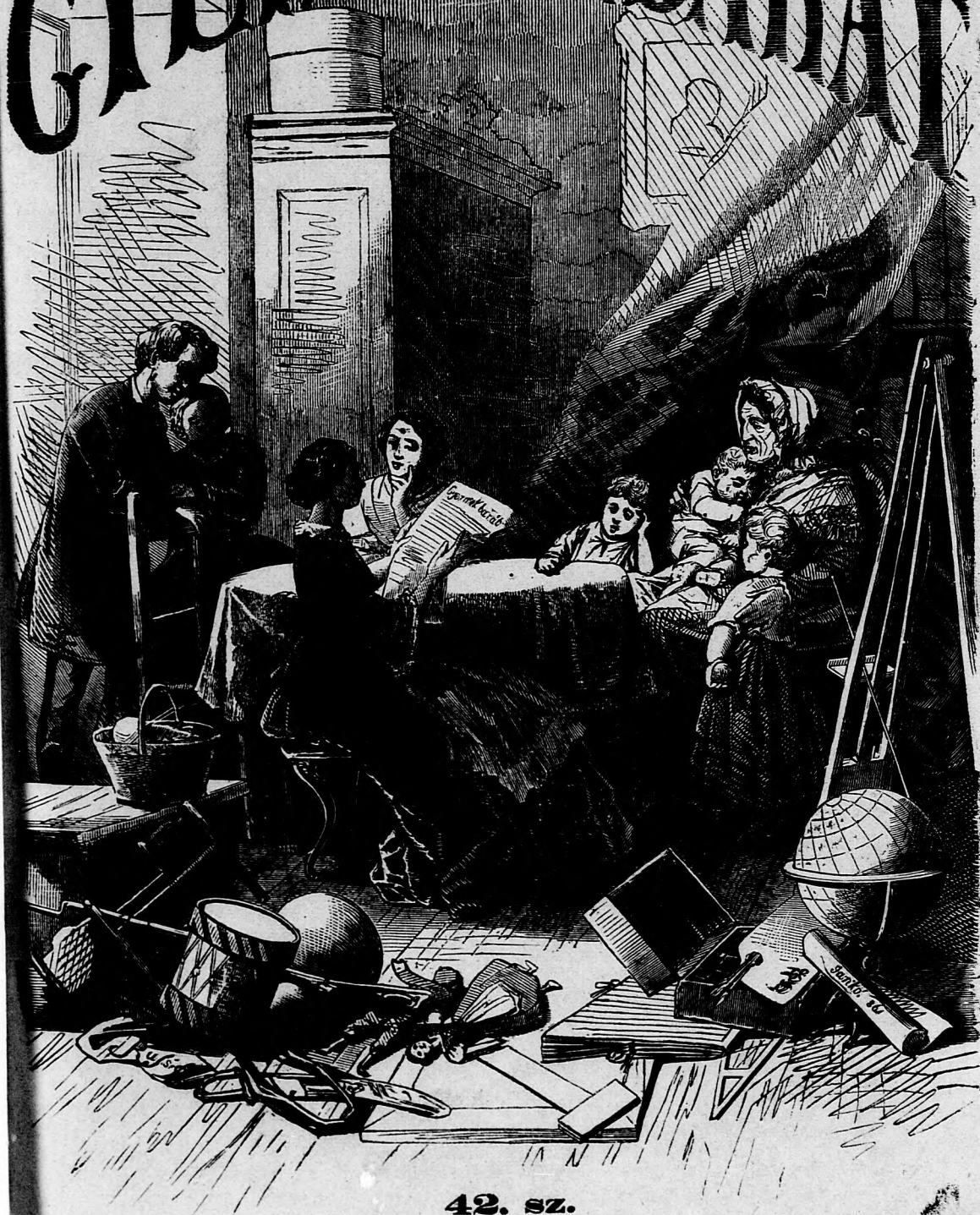
sze-
zott
sze-

ben-
ival
llke-
ány-
eket

G

GYERMEKBARÁT

42. sz.

PEST 1861. EMICH G. M. AKAD. NYOMDÁSZ.

1912
PÁRMA
1912

dósa
dial
se bi
és ér
elébb
Aztá
keze
hogy
kodo
a két
tél ve
masz
lehet
mocz
körül
mulva
szaba
kötöz
csak
Legki

Sakktalány.

(A sakkjátékban lóugrás szerint megfejtendő.)

Fog-	nem-	a	dat	Szent	tünk	gyar	fe-
lyet	föl-	rel	ze-	ma-	de	po-	hős
Mert	lal-	Mely-	zi	visz-	vi-	föld	az
re	vér-	e	vé-	rel,	rát	zi.	ink
ták	te,	vé-	sza,	té-	Ár-	ó-	e
ga	folyt	ven	zér-	de,	Sok	se-	Min-
hi-	sok	ér-	tott	o-	ta	pád	el-
el	drá-	lyan	Mert	ve-	on-	dég	Ő-

Elma.

Vegyes.

— (Erő vagy ügyesség?) Mr. Buckland, anglia legjelesebb természettudósainak egyike, a „Field“ utóbbi számába ezeket írja: „Minap egy keletindiai fiatal ember felszólított, kötném őt egy székhez oly erősen, hogy mozcanni se birjon. A kitűzött helyen és időben több barátommal megjelenvén, a csinos és értelmes külsejű ifju egy közönséges konyhaszékre ült le, melyet azonban elébb jól megvizsgáltam s meggyőződtem, hogy minden részében ép és erős. Aztán a magammal hozott kötéllel hátra a szék támaszaihoz kötöttem karjait, keze csuklóját pedig a szék lábaihoz s oly kegyetlen szorosra vontam a kötelet, hogy — mint később láttam — ez a bőrt jól bevágta; de az ifju nem panaszkodott, sőt maga hívott fel hasonló műtételre. — Aztán kettős hurokkal mind a két czombját a szék lábaihoz feszítettem; aztán lábait kötöttem össze s a kötél végét a szék hátuljához erősítém. Végre a kötelet derekán s a szék háttámaszán többszörösen átcsavartam s annyi csomót kötöttem rá a mennyit csak lehetett. — Emberem most ugy oda volt a székhez kötve, hogy valóban nem mocczanhatott meg. Nagy ponyvát borítottak ekkor rá s én és társaim közel körül állottuk, nehogy valami csinyfogás történhessék. Négy és fél perc múlva az ifju jelt adott, a ponyvát levették róla s ott ült ő a széken egészen szabadon és kötötlenül; a kötelek lábainál heverték. — Hét darab kötéllel kötöttem őt össze s hét darab kötél volt lábainál, rongálatlan ép állapotban s csak ott elvágva, hol magam vágtam el, mert saját vágásaimat jól megjelöltem. Legkisebb fogalmam sincs arról, mint bontakozott ki kötelékeiből; azt hiszem,

hogy inkább testi erő, mint ügyesség volt a főtényező, mert kimerültnék lát-
szott s izzadság csorgott róla. — A fiatal ember most nyilvános mutatványo-
kat fog adni s mindenkit felhív, kösse le oly erősen, a mint csak bírja.

Hazai és külföldi hírek.

— Magyarország főpapjai Sz. István jobbjának új szekrényt készítették. A mű Lippert építész hazánk fia terve szerint készült Bécsben. Góthizlésű kápolnát ábrázol, mely mindkét oldalról aranyozott alakokkal, zománczozással és drágakövekkel van díszítve. Az ezüst súlya mintegy 50 fontot nyom.

— Deák Ferencz arcképeiből a pesti árvaleány-intézet részére ed-
dig 4200 ft gyűlt be. Nevezett jótékony intézet tőkéje jelenleg 34,567 ft.

— Petőfi nek Kis-Kőrösön e hó 6-án egész csendességben emlékszo-
bot állítottak. Az emlékkő az evang. iskola előtti téren áll, szemben azon ház-
zal, melyben Petőfi született. Az emlékébe e szavak vannak vésvé: „Petőfi nek
Kis-Kőrös és vidéke.“

— Kecskeméten a piaristák főgymnasiuma a jövő tanévre már tel-
jes leendő. A kötelezett rendes tantárgyakon kívül a rajz, ének, zene és francia-
nyelv szintén oktatás tárgyai lesznek.

— Pesten zsidó-gymnasium fölállítását tervezik.

— Milutoy Georgevics egy 9 éves gyermek, közelebbről a szerb
katonaság közé állt, mint mondá, csupán hazája iránti szeretetből.

— Troy esben egy szarka egy csomag gyufát lopott egy szobából s a
háztetőre vitte. Itt a gyufákat addig kopogtatta csőrével, míg azok lobbot ve-
tettek, minek következtében a ház megégett.

— Sajátságos per került közelebbről a londoni törvényszék elé. Egy an-
gol főtiszt a kiállítást naponkint meglátogatván, esernyője megőrzéseért az
ajtonálló egy-egy pennyt követelt. A tiszt e csekély összeget sem akarta meg-
fizetni, mert mint állította, a programmban nem volt kitéve; beperelte a kiállí-
tási bizottmányt és perét megnyerte.

— Vidats János volt országgyűlési képviselő és jeles gyárnok, a nép-
iskolák és szegény tanulók fösegelésére több községnek különféle gazdasági
gépeket ajándékozott, hogy a használatért fizetendő díjak részint a népiskolák,
részint a szegényebb sorsu tanulók segélyezésére fordíttassék. Megérdemli,
hogy a derék férfi nevét ismerjétek.

Nyílt posta.

— Kérjük a hozzánk küldött levelek bérmentesítését. Csak rendes
munkatársaink leveleit fogadjuk el bérmentetlenül.

— A 38-ik sz. talány megfejtését utólagosan beküldték: Szluha Ma-
riská, Bellaágh Zoltán és Rákosy Béla.

— A 39-ik sz. talánya: magyar, Garay. Megfejtették: Benyiczky
Ilka, gróf Cziráky Antal, gr. Cziráky Béla, Szent-Imrey Béla,
Hentaller nővérek, Bernátsky János, Csetke Béla, Vouver-
mans Feri, Berényi Vilma, Berényi Kálmán, Bellaágh Ala-
dár, Meskó Betti, Pánn Hermina, Lukács Béla, Lukács Gyula,
Szeberinyi Márton, Salamon Aranka, Arany Zsigmond,
Arany Pali, Szluha Mariska, Kakucsi Berta, Ungerleider
Gyula, Zimka Gyula, Rákosy Béla és Bubonyik Sándor.

— Táncoz János urnak Keresdre. Hasonló cikkeket szívesen fo-
gadunk, de a beküldött már mástól jelent meg lapunkban.

-
,
,
T
-
-

